

Sirevåg Rugeri AS

Oslo, 08. januar 2026

Smittemessig betrakning rundt plassering av biogassanlegg ved Sirevåg Rugeri

Helsetjenesten er blitt bedt om å komme med en smittemessig betrakning rundt det å legge biogassanlegg ved Sirevåg Rugeri. Betrakningen er basert på faglig skjønn og er ikke en faktisk risikovurdering.

Oppsummering

Det har vært brukt betydelige ressurser av smittevern hensyn å flytte rugeriet ut fra Jæren til Sirevåg. Det i seg selv er et viktig argument for ikke å legge et biogassanlegg tett på, selv om sannsynlighetene for kryssmitte jevnt over antas å være små. Det er imidlertid *konsekvensene* av smitte som vil være svært alvorlige og som vi mener må være utslagsgivende å hensynta i denne sammenheng. Dette er et av to rugerier som forsyner hele landet med livhøner til eggproduksjonen i Norge. Biogassanlegget bør av disse grunner ikke legges i dette industrifeltet. Vi har i det følgende tatt utgangspunkt i smittestoffer som både kan påføre fjørfenæringen store tap og ødelegge for forsyningen av egg til forbrukerne.

Eksempel Liste 1-sykdom: Fugleinfluensa

Våtmarksfugl og særlig ender er viktigste reservoar for fugleinfluensavirus. Andre fuglegrupper, så som måkefugl, kan også være smittebærere. Svært sykdomsfremkallende virusvarianter sirkulerer og forårsaker utbrudd på så vel villfugl som tamfugl. Størst smitterisiko er knyttet til fugletrekk høst og vår og vintersesongen, hvor store mengder villfugl samles, på tvers av arter. Veterinærinstituttet utarbeider flere [risikorapporter](#) årlig. Jæren, med mange våtmarksområder og høye tetthet av fjørfevirksomheter står i en særstilling med hensyn til smitterisiko.

Hvilken risiko løper Sirevåg rugeri for å bli rammet av fugleinfluensa?

Det nye rugeriet er lagt mer enn 10 km radius fra nærmeste fjørfevirksomheter på Jæren, og vil så ledes ikke bli rammet av verne- og overvåkingssoner i tilfelle sykdomsutbrudd hos disse. Dette har vært et viktig forebyggende tiltak for å sikre leveranser av verpehøns uten unødige avbrudd. Direkte smitte fra villfugl eller rugeeggproduksjoner til rugeriet antas som lite sannsynlige, dersom smittevern og hygienerutiner er på plass. Det er ikke kjent at fugleinfluensavirus smitter via egg (vertikalt). Dessuten desinfiseres eggene ved mottak. Indirekte smitte fra infisert avføring er det derimot knyttet større smitterisiko til. Ulike smittesituasjoner har vi forsøkt å belyse på neste side:

1. Person og utstyrstrafikk til og fra rugeri. Viktig med gode hygienerutiner for å forebygge innslep av virus fra utemiljø. Antatt lav smitterisiko. Glipp i hygienerutiner på rugeri med påfølgende kryssmitte av smittestoff kan likevel skje og er kjent fra andre hold.
2. Indirekte smitte fra transport av gjødsel – én bokstav eller flere i kombinasjon.
 - a. Gjødsel fra fjørfevirksomhet uten kliniske tegn på sykdom. Antatt lav smitterisiko.
 - b. Gjødsel fra fjørfevirksomhet i inkubasjonsfase – dvs dyra er smittet, men dyra viser foreløpig få eller ingen tegn til sykdom eller død. Antatt lav til moderat smitterisiko.
 - c. Gjødsel fra infiserte besetninger, men med få eller ingen typiske sykdomssymptomer. Er beskrevet for eksempel slaktekyllingbesetninger med dyr i ung alder. Antatt moderat til høy smitterisiko.
 - d. Gjødsel fra fjørfevirksomhet som er båndlagt som følge av mistanke eller bekreftet fugleinfluensautbrudd. Antatt liten smitterisiko – gitt forbud mot transport av gjødsel fra båndlagt besetning. Antatt høy smitterisiko, gitt transport, dersom portforbud er ukjent eller ikke er kommet i stand.
 - e. Kryssforurensing fra kjøretøy / hjul, kontaminert fra underlag. Kjøretøy kan ha vært i kontakt med infisert avføring, for eksempel fra villfugl. Ved kryssende trafikk kan annen trafikk spre smitte videre. Om kryssforurensing og viktigheten av atskilte trafikkstrømmer – se egen [video](#) gitt ut av Animalia.
 - f. Kryssforurensing fra infisert gjødsel i forbindelse med transport og lossing. Uhell skjer. Containere kan være lekkе, overfylte eller mangelfullt tildekkede. Uønskede lekkasjer kan også skje i forbindelse med lossing. Avblåsing av infisert støv kan med vind bringe med seg smitte. Antatt lav til høy smitterisiko, beroende på type hendelse, sted og værforhold.
 - g. Gjødsel fra andre husdyrarter. Antatt lav smitterisiko, forutsatt dagens smittesituasjon og fugleinfluensavirussegenskaper. I USA pågår det en massiv spredning av et spesielt fugleinfluensavirus i melkekubesetninger. Denne virusvarianten kan spre seg til Europa og/eller virus i Europa kan endre seg til virus som smitter mellom pattedyr. Det er godt kjent at fugleinfluensavirus kan smitte til pattedyr, og i noen tilfeller mellom pattedyr, som for eksempel mellom kyr, pelsdyr og sel. Smitte tilbake til fjørfe er blitt dokumentert.
3. Andre biprodukter enn gjødsel er ikke tatt i betraktning, herunder kadavre av ulike dyrearter.

Delvurdering: Svært sykdomsfremkallende fugleinfluensavirus er kommet for å bli og er noe vi må lære oss å leve med. Typisk for influensavirus, er at de endrer og tilpasser seg. Vi kan derfor ikke utelukke at virus i fremtiden vil kunne infisere fjørfebesetninger med få eller ingen sykdomssymptomer, ei heller kan smitte mellom pattedyr. Så ledes vil infisert gjødsel kunne gå under radaren og medføre visse smitterisiki. Det må en ta høyde for i risikovurderingen av transport til og fra biogassanlegg.

Ved plassering av biogassanlegg overfor Sirevåg rugeri, vil det innebære strengere smitteverntiltak og hygienerutiner rundt person- og utstyrstrafikk, hvilket vil medføre en ekstrakostnad for rugeriet.

Konsekvens av smitte til rugeri

Gitt smitte på rugeri, så vil rugeriet bli båndlagt og pålagt sanering – dvs destruksjon av rugeegg, avliving av dyr, samt vask og desinfeksjon – med påfølgende karantene. Hva dette innebærer som

konsekvens for rugeriet og for eggproduksjonen i Norge totalt, kan Sirevåg rugeri gjøre nærmere rede for. For å kunne gjøre det, så har Sirevåg rugeri bedt Mattilsynet om å rede ut for konsekvenser av smitte til rugeri, i form av båndlegging, smittesporing, sanering og karantene.

Pdd har en ikke fått tilbakemelding fra Mattilsynet om dette ennå. Dette er noe vi kan komme tilbake til. Det vil uansett bli full stans av både rugeegg inn og livhøner ut, med påfølgende vaske- og desinfeksjonsprogrammer, friskmelding og karantenetid. For et *fjørfehold* med konstatert smitte, så snakker vi om både midlertidig vask og desinfeksjon og 60 dager karantene etter endelig vask og desinfeksjon. Vi snakker derfor trolig om en driftsstans på *minimum 3 måneder*, med de konsekvenser det vil ha for hele verdikjeden – fra rugeeggproduksjon til konsumeggproduksjon. Det eksisterer ikke reserverugeri med nødvendig kapasitet, etter det undertegnede kjenner til.

Steinsland & Co, som er den andre store leverandør av livhøns til eggproduksjon, ligger selv utsatt til på Jæren, i den forstand at de enten kan bli smittet direkte - eller mer sannsynlig, få portforbud som følge av innlemming i verne- og overvåkingssoner rundt utbrudd i nærliggende fjørfevirksomheter. Om begge disse rugerivirksomheter ligger nede, så ligger i praksis også all tilførsel av nye livdyr til eggproduksjonen i Norge nede. En kan uten videre slå fast at smitte til et eller begge rugerier vil få stor samfunnsmessig betydning.

Eksempel Liste 2-sykdom: *Salmonella* Spp.

Salmonellabakterer gir i regelen ikke sykdom hos fjørfe, med noen få unntak, herunder *Salmonella* Gallinarum og *Salmonella* Pullorum. Salmonellabakteriene er i utgangspunktet tarmbakterier, men mange av dem har stor overlevelsessevne i gjødsel og i miljø. Vi har i utgangspunktet svært lite salmonella hos husdyr i Norge, sammenlignet med andre land. Gjennom eget kontroll- og overvåkingsprogram for salmonella kan dette dokumenteres. Husdyr i Norge kan smittes fra villfauna, infisert fôr, andre husdyr og mennesker. Smitte kan skje via friske smittebærere og smittekontaminert utstyr, deriblant kjøretøy.

Hvilken risiko løper Sirevåg rugeri for å bli rammet av salmonella?

Sannsynligheten for smitte av salmonellainfisert gjødsel ansees som lav, med ett viktig unntak. Det er godt kjent at sau er reservoar for en spesiell salmonellabakterie, *Salmonella* Diarizonae, som for friske sauer ikke har noen forvaltningsmessig konsekvens, da denne bakterien i regelen ikke utgjør noen direkte folkehelseisiko. Derfor må gjødsel fra sau være å anse som infisert av *S. Diarizonae*, med de implikasjoner det har for risikovurdering for smitte til fjørfe. Ved påvisning hos fjørfe, så får det andre forvaltningsmessige følger, ved at dyra må avlives og virksomheten saneres. Vi har flere eksempler fra de siste årene på at det har skjedd smitte fra sau til høns i kombinasjonsdyrehold, med de følger det har hatt.

Det er også en annen salmonellabakterie vi bør ha i bevisstheten - *Salmonella* Enteritidis. Dette er en bakterie som smitter vertikalt via eggstokk til egg og avkom og som kan være særlig vanskelig å sanere, blant annet som følge av beskyttende biofilm. Bakterien er et stort problem i de fleste andre deler i verden og er kanskje det smittestoffet som har påført fjørfe næringen størst tap opp i gjennom, om en da ser bort i fra fugleinfluensavirus. Vi har for første gang hatt flere tilfeller av

infeksjon med denne bakterien i kommersielle fjørfehold i 2024 og 2025 og sanering av disse har vært store og tidkrevende, både for varemottakene og for produsentene. Smittekildene er ukjente.

Med disse to salmonellabakteriene som eksempler, har vi igjen forsøkt å belyse noen smittesituasjoner:

1. Personer kan selv være smittebærere. De fleste som blir smittet av salmonella, smittes i utlandet. Personer med mage-tarmsykdom – med oppkast og/eller diare, skal ikke arbeide på rugerier, eggmottak, slakterier, etc. Forutsatt kunnskap om smitte og god hygienepraksis antatt lav smitterisiko.
2. Person og utstyrstrafikk til og fra rugeri. Viktig med gode hygienerutiner for å forebygge innslep av bakterier fra utemiljø. Forutsatt kunnskap om smitte og god hygienepraksis antatt lav smitterisiko. Glipp i hygienerutiner kan skje – og er kjent fra andre hold.
3. Indirekte smitte fra transport av gjødsel – én bokstav eller flere i kombinasjon.
 - a. Gjødsel fra infiserte fjørfebesetninger, før og etter deteksjon gjennom overvåkings- og dokumentasjonsprogrammet. Antatt lav til moderat smitterisiko.
 - b. Gjødsel fra sau. Kan være befengt med bakterien *S. Diarizonae*. Antatt lav smitterisiko, med forbehold om c) og d) under.
 - c. Kryssforurensing fra kjøretøy / hjul, kontaminert fra underlag. Kjøretøy kan ha vært i kontakt med infisert avføring. Ved kryssende trafikk kan annen trafikk spre smitte videre. Om kryssforurensing og viktigheten av atskilte trafikkstrømmer – se egen [video](#) gitt ut av Animalia.
 - d. Kryssforurensing fra infisert gjødsel i forbindelse med transport og lossing. Uhell skjer. Containere kan være lekkе, overfylte eller mangelfullt tildekkede. Uønskede lekkasjer kan også skje i forbindelse med lossing. Avblåsing av infisert støv kan med vind bringe med seg smitte. Antatt lav til moderat smitterisiko, beroende på type hendelser, sted og værforhold.
 - e. Gjødsel fra andre husdyrarter. Antatt lav smitterisiko.

Delvurdering: Det er risiko for *kryssforurensinger* som utgjør den største bekymringen her. Gitt økt frekvens trafikk til og fra industriområdet, så øker risikoen for kryssforurensing av smitte mellom biogassanlegg og rugeri, uten at det lar seg tallfeste.

Konsekvens av smitte til rugeri

Gitt smitte på rugeri, så vil rugeriet bli båndlagt og pålagt sanering – dvs destruksjon av rugeegg, avliving av dyr, samt vask og desinfeksjon – med påfølgende karantene. Rugeeggbesetninger kan ikke levere egg til rugeriet for klekking. I verste fall har salmonellabakterier spredd seg videre til oppalere av livdyr, de kommende verpehønene.

Ved konstatert smitte, så tar det tid i sporingsarbeidet å ta ut prøver, få de analysert og faktisk finne stedene hvor smitten sitter. Tar fort minimum 2 – 4 uker. Falske negative prøver kan være en utfordring, ved at senere kontrollprøver kan slå ut positive. Rugeriet frigis først 30 dager etter grundig vask og desinfeksjon, dersom alle oppfølgingsprøvene er negative. Fra annet rugeri har vi erfaring for at denne prosessen i praksis kan *ta minimum 3 måneder*. Hva dette innebærer som faktisk konsekvens for Sirevåg rugeri og for eggproduksjonen i Norge totalt, kan rugeriet gjøre

nærmere rede for, men den kan uten videre sies å kunne få stor samfunnsmessig betydning. Også her rammes hele verdikjeden, som nevnt under eksemplet fugleinfluensa.

Om biogassanlegg og gjødsel

Det er i utgangspunktet ingen særskilte hygienekrav i regelverk til biogassvirksomheter, inkludert transporter av gjødsel mellom gårdsbruk og til biogassanlegg og restprodukter ut til gårdsbruk. Det er en kjensgjerning at en del gårder på Jæren deler på gjødsellagring, med risiko for kryssmitte. Det er svært høy tetthet av husdyrbruk på Jæren og det er mye ulik trafikk på kryss og tvers, med fare for kryssforurensing – også til transporter av gjødsel. Mye av denne trafikken går også på riks- og fylkesveinettet i fylket. Høy frekvens av gjødseltransporter på samme adkomstvei som til Sirevåg rugeri vil øke risikoen for kryssmitte – enten via kjøretøy eller via gjødsel.

Havila biogass er selskapet som ønsker å etablere biogassanlegg med oppgitt kapasitet på 300 000 tonn gjødsel og et anlegg for rensing av forurensede masser, på henholdsvis 30 og 20 dekar. Ifølge kommuneplanlegger i Hå kommune, foreligger det per 5. desember ingen konkrete planer for utforming av biogassanlegget, annet enn krav til maksimal bygghøyde. Kommunen er informert av selskapet om at primære biprodukt råvarer vil være fjørfegjødsel og fiskeslam. Også gjødsel fra andre dyrearter kan være aktuelle. Restriksjoner til hvilke biprodukter som vil bli tillatt vil av kommunen bli vurdert.

Biogassanlegg anlagt vis-a-vis et etablert rugeri, bør etter helsetjenesten syn påregne skjerpede krav til smittevern og hygienep praksis. Videre, gjødsel fra «infiserte soner» (jamfør [Forskrift om infisert sone for høypatogen aviær influensa og Newcastle sykdom](#)), infisert gjødsel, mistenkt infisert gjødsel og gjødsel fra husdyrhold i verne- og overvåkingssoner i tilfelle sykdomsutbrudd, vil av Mattilsynet trolig ikke bli tillatt transportert til et slikt plassert biogassanlegg. Gjelder først og fremst liste 1-sykdommene fugleinfluensa og Newcastle sykdom, men også enkelte liste 2-sykdommer. Det bør tas i betraktning mht kostnader og forsyningssikkerhet for biogassanlegget.

Hovedkonklusjon

Sannsynlighetene for smitte av eksempelvis fugleinfluensa eller salmonella – og andre smittestoffer vi ikke har berørt, varierer fra lav til høy, avhengig av en rekke faktorer, hvor vi har nevnt de viktigste. Disse er vanskelige å tallfeste. Sannsynlighetene øker med frekvens. Mye ulik trafikk på samme vei øker sannsynligheten for at noe *kan* gå galt.

Det har vært brukt betydelige ressurser for av smittevernhensyn å flytte rugeriet ut fra Jæren til Sirevåg- Det i seg selv er et viktig argument for nettopp å ikke legge et biogassanlegg tett på. Det er imidlertid *konsekvensene* av smitte som vil være svært alvorlige og som vi mener må være utslagsgivende å hensynta i denne sammenheng. Gitt lave sannsynligheter, men svært alvorlige konsekvenser, så ansees risikoen som høy. Biogassanlegget bør derfor ikke legges i dette industrifeltet.

Hvis en likevel, på tross av våre motforestillinger, ønsker å legge et biogassanlegg her, så bør virksomheten legges et annet sted på industriområdet - så langt unna Sirevåg rugeri som mulig,

hensyntatt dominerende vindretning. Det bør i det minste være *egen* tilkjøringsvei. Per i dag finnes det ikke forskriftfestede krav om vask og desinfeksjon av transportkjøretøy til og fra biogassanlegg. Lukkede transportkjøretøy, lukkede plasser (tak og vegger) for av- og pålossing og tilrettelegging for og gjennomføring av rengjøring og desinfeksjon av kjøretøy må vurderes. Det kan være ytterligere forholdsregler og hygienerutiner som også må tas i betraktning.

Med vennlig hilsen

Animalia AS

Thorbjørn Refsum
Spesialveterinær PhD/DMV
Helsetjenesten for fjørfe